

medčloveških odnosov, kamor nerazdružljivo sodijo tudi delovni odnosi. Ta lastnost mlade generacije pa se lahko zdi nenavadna le tistim, ki ne vedo, da so mnogi izmed teh avtorjev stopili v literaturo prav iz tovarn in imajo za seboj nekaj let »gorkijevskih univerz«.

Če vse naštetu kritično pretresemo, vidimo, da jim ostaja še veliko dela; pretopiti morajo tisti subjektivni akcent, s katerim se jim je doslej posrečilo odkriti same sebe in ki jim je omogočil osebno vrednotenje življenja, tako da bi obvladali tudi objektivnejše oblike in širše koncepte romana, ne da bi pri tem izgubili lastne posebnosti in zmožnost lastnega občutljivega pogleda na svet.

Videti je, da je že danes pred nami vrsta knjig izpod peresa mladih, ki obetajo, da bodo prav ti avtorji v prihodnjih letih — skupaj s svojimi tovariši iz starejših generacij — dogradili polno podobo češke proze.

Brenčanje muh

Karel
Houba

»Teh muh je, teh muh je, Barbanašek! Le kako, da je letos tako mnogo muh? Saj je prav nemogoče sedeti tu. Po meni lezejo, eno imam na vratu, čutim jo, žgečka me, ubila jo bom, Barbanašek. Kajne, da naj jo ubijem?«

»Presedaš mi, Mušinka. Kaj res ne vidiš, da mi presedaš?«

»Kaj pa ta muha? Ti je vseeno, če leze po meni? Je ne moreš odgnati?«

»Morala boš sestiti drugam.«

»Kaj praviš?«

»Da boš morala sestiti drugam.«

»Drugam? Kam drugam? Saj tu ni drugega mesta.«

»Tu je vendar dovolj prostora. Ves vrt. Le dobro poglej. Sedi drugam in ne moti me. Tu mi presedaš.«

»Prvič slišim, da ti presedam. V sedemdesetih letih najinega življenja. Ali pa v enainsedemdesetih, Barbanašek?«

»Presedaš mi, sedi drugam. Ne morem delati.«

»Vprašala sem te, če v sedemdesetih ali enainsedemdesetih letih.«

»Imeti moram več prostora. Ravno tu si morala sestiti.«

»Koliko časa, Barbanašek! Po petinsedemdesetih letih ti torej presedam. Muhe ti pa ne presedajo? Jih slišiš? BZZZ . . . BZZZ . . . Prav razločno jih slišim. Ampak ne vidim jih. Toliko jih je, pa nobene ne vidim.«

»Ko bi le kar naprej ne mlela o muhah! Tule se ne morem niti prav ganiti. Niti pošteno iztegniti . . . Kar naprej me motiš, dovolj prostora moram imeti. Za to, kar delam, moram imeti dovolj prostora. Sicer ne bom ničesar naredil. To pa bi bila škoda. Pusti že muhe in sedi nekam drugam. Odvleci vendar ta pleteni stol malo naprej, tu me motiš!«

»Že davno bi moral obesiti muholovke, Barbanašek.«

»Vidiš, malo je manjkalo, pa bi te treščil! Še mislila si boš, da te hočem ubiti. Prestavi se vendar malo naprej! Kadar delam, se ne oziram na nič drugega.«

»Muholovke, kot jih imajo pri sosedovih. Povsod so razobesili muholovke. V kuhinji, v predsobi, na podstrešju in na stranišču. Tudi na stranišču, slišiš, Barbanašek!? V osemdesetih letih najinega življenja nisi znal obesiti niti ene muholovke. Pa kako sem te prepričevala, da bi jih povsod razvesil! Da nas bodo te muhe na koncu še požrle . . . Ti pa nič. In koliko muh je bilo! Vsako leto morje. Brenčijo in brenčijo, slišiš? Poslušaj, kako brenčijo . . . bzzz . . . bzzz . . . bzzz . . .«

»Si si res morala povleči ta stol prav sem, pod drevo?«

»Vedno sedim prav tu, Barbanašek.«

»Nalašč si mi to naredila. Vedno si mi vse v življenju naredila nalašč. Samo da bi me umorila.«

»Slišiš? Bzzz . . .«

»Zakaj si sedla sem, pod to drevo?«

»Pod najino jablano, Barbanašek. Pod najino jablanico. Kaj neki veš, koliko je stara?«

»In ne stopaj mi na vrv, Mušinka. Ne gazi po njej, gaziš, pa ne gledaš po čem, pohodila jo boš, pa ne bo za nobeno rabo več.«

»Ali veš? Ne veš! Kako bi tudi vedel? Nikoli v življenju nisi ničesar vedel. Jaz pa vem. Osemdeset let, Barbanašek, osemdeset let! Mogoče celo več? Ničesar več si ne zapomniš. To je zato, ker si pil.«

»Odvleči moram stol, na katerem sediš.«

»Pusti me sedeti, kjer sedim!«

»Tako se ne morem niti ganiti.«

»Kaj neki delaš?«

»Vstani, Mušinka.«

»Ali sploh veš, koliko jih imaš?«

»Ne upiraj se mi.«

»Imaš jih že . . . Koliko pa jih pravzaprav imaš, Barbanašek?«

»Še košček. Tako. Sem bi si morala postaviti stol, tule mi ne boš več tako v napoto. Sedi in ne vrti se, sicer boš padla in nihče več te ne pobere.«

»Kaj čvekaš?! Vedno se sama poberem. Ti, Barbanašek, jih imaš že prav gotovo devetdeset. Niti prešteti jih ne morem več. Pa še vredno ni. Kdo bi le štel. Taka večnost. Poglej . . .«

»Sedi in ne moti me. Le zakaj kar naprej nekaj melje?«

»Poglej to jato. Spet jih čutim. Kar naprej so okoli mene. Ali pa morda to sploh niso muhe?«

»Saj sem vedel. Pohodila si mi vrv. Le kaj si mi naredila, Mušinka! Nalašč, vse nalašč, vedno si mi vse delala nalašč. Popolnoma je povaljana in posvaljkana. Le poglej, kaj si mi naredila!«

»Ko bi tu visela muholovka, Barbanašek, bi prav nič ne letalo. Kako lepo bi bilo potem! Niti ena sama muha bi ne preletela tod mimo. Muholovka pa bi bila vsa črna. Ena muha na drugi. Te nesnage pa letajo in brenčijo . . .«

»Le poglej. Sedi, ne vstajaj. Padla boš in nihče več te ne vzdigne. Pustil bi te ležati. Pa poglej svoje delo. In kako sem se mučil, da sem jo našel.«

»Koga?«

»Vrv.«

»Blazneš stari! Zakaj ti bo vrv?«

»Da boš vedela, spletel sem jo z lastnima rokama. Da, z lastnima rokama. S tema rokama, Mušinka. Tako, zdaj veš. Zelo dolgo sem jo spletal. Dolgo. Dve vojni sta bili medtem, jaz pa sem jo kar naprej spletal. Pet pramenov skupaj, da bi nekaj zdržala. Saj tudi nekaj zdrži. Tale res nekaj zdrži!«

»Vrv! Muholovke pa nisi znal obesiti. Zdaj me bodo pa muhe požrle. Pogledaj, kako me obletavajo. Kot jastrebi. Jih slišiš? Ne govori kar naprej in poslušaj. Brenčijo kot sršeni!«

»Deset takih, kot sem jaz, zdrži, Mušinka. Deset! Zelo sem se potrudil z njo.«

»Ne pomnim, da bi bilo kdaj toliko muh, pa sem že zelo stara. Oba sva že zelo stara, Barbanašek. Morala bi šteti leta. Zdaj niti dobro ne vem, kdaj sem jih nehala, moralo pa je biti že davno. Mogoče jih imaš že veliko čez sto. Ne, sto jih nimaš, tega bi se prav gotovo spomnila. Tako številko si človek zakomni. Vse sem pomešala. Samo pomisli, koliko vojn sva preživela...«

»Čudovito delo je bilo to, Mušinka! Veliko let sem spletal vrv, ti tega ne veš, delal sem na skrivaj, da ne bi česa opazila, ker bi mi sicer že na začetku vse pokvarila. Počakaj, ne vrtil se, padla boš in ne boš več vstala!«

»V tej zadnji so ubili najinega sinka.«

»Vsak pramen vrvi je debel kot prst.«

»Ali pa so ga morda ubili že v tisti prvi? Se ne spominjaš, Barbanašek?«

»Pet pramenov sem spletel skupaj. Hotel sem sigurnost.«

»Le pogledaj, kako tolste so in nažrte.«

»Tale vrv bi zdržala še velikana, velikana!«

»Kaj se pa hihitaš Barbanašek? Ne hihitaj se, to tvoje hihitanje mi je šlo vse življenje na živce, ne hihitaj se, slišiš!«

»Pridrži mi tale konec, Mušinka!«

»Kaj pa mi rineš v roke?«

»Vrv.«

»Vrv? Le zakaj?«

»Pridrži mi tale konec! Pa ne tega! Tega! Zdaj pa drži! Močno!«

»Tako slabo vidim, Barbanašek. Stara sem že. Oba sva stara. Ne vrtil tako z vrvjo, sicer bom padla. Če bom padla, ne vstanem več, saj veš to! Pustil me boš ležati in mi ne boš pomagal.«

»Drži! Tako, zdaj je gotova. Kako je krasna, Mušinka, bože, res je krasna!!! Jo vidiš?«

»Koga?«

»Zanko.«

»Kakšno zanko?«

»Kaj je ne vidiš? Čakaj, primaknil ti jo bom bliže k očem.«

»Tale vrv je pa res debela, Barbanašek! Debela. In močna. Kje si jo našel? Počakaj. Se že spominjam. Na podstrešju je bila neka taka...«

»Le potipaj jo, Mušinka.«

»Tale pa res nekaj zdrži.«

»Kar naprej nekaj melješ, ne slišim te. Ampak tale vrv pa res nekaj zdrži. Velikana!«

»Spet se tako zoprno hihitaš. Ne hihitaj se, slišiš! Sicer bom padla.«

»Zdaj jo izpusti.«

»Koga?«

»Ne stiskaj več vrvi, Mušinka!«

»Na takole vrv so obesili najinega sinčka, Barbanašek. V tisti vojni, se spominjaš? V tisti prvi.«

»Vrv moram povleči čez vejo, Mušinka. Zdaj sedi tiho, ne vrtil se, zelo si to želim. Vse je odvisno prav od tega. Vrv sem pletel pravzaprav ravno za ta trenutek.«

»Ali brenčiš ti ali muhe?«

»Tako, in zdaj . . . Hop!«

»Rekel je, da se bo kmalu vrnil k nam.«

»No, vidiš! Kaj sem rekel! Izmaknila se je in padla. Na tleh leži.«

»Rekel je, da se vrne. Pa se ni vrnil. Kar naprej čakam nanj. Morda je zgrešil hišo. Ali ulico.«

»Kdo?«

»Si gluh?«

»Kot bi tega ne vedela. Kaj praviš? Saj veš, da moraš kričati, da bi te slišal.«

»Jakobek vendar! Najin sin.«

»Saj je umrl. Za tifusom. Še čisto majčken je bil. Hopla! Tako, že visi!«

»Govorili so, da so ga obesili.«

»Zdaj dobro visi. Le poizkusi! Ne, sedi, sicer boš padla. Poglej, kako krasno visi. Zanka, velika in krasna. Tole me je najbolj skrbelo, Mušinka, da veš. Zdaj pa jo bom privezal k deblu. Z dvema vozloma, ne, s tremi, da se ne bi razvezala. Vidiš zanko? Ne vidiš, nikoli nisi videla ničesar, kar sem ti kazal. Tako mirno visi z veje in se lahko ziblje, verjetno zaradi sape.«

Tudi on ni maral muh. Podil se je za njimi z muhalnikom, pri nas je bilo vedno zelo glasno, ta naš Jakobek je namreč znal preganjati muhe. Kššš, je kričal, kššš, kot bi podil kokoši. Preženi jih no, Barbanašek, spet lezejo po meni!«

»Zdaj pa nad stolček.«

»In pikajo.«

»Da le nisem česa pozabil! Kladivce, žeblički, deščice. Trideset dolgih žebličkov. Da bi le bilo dovolj! Vse sem premislil do podrobnosti. Na dve deščici bom pritrdil tretjo in stolček bo gotov. Stolček bo zabojček, Mušinka. Človek vse najboljše naredi sam. Takšnega stolčka, kot ga potrebujem jaz, mi ne bi naredil nihče. Naredili bi mi nižjega ali višjega, jaz pa potrebujem stolček točno po meri.«

»Ne hihitaj se, Barbanašek. Poglej . . .«

»Kaj spet?! Ne moti me, Mušinka!«

»Roki imam kot dva muhalnika.«

»Kaj le delaš z rokama? Sedi, padla boš!«

»Muhe! Črno jih je! Lezejo mi po rokah, žgečka me, te njihove nožice, koliko teh nog imajo, po meni špansirajo, kot bi bila mrhovina. Jakobek jim je trgal nogice. Drugo za drugo. In kako se je smejal pri tem!!! Se spominjaš, Barbanašek?«

»Saj slišim! Muhe so ga požrle in prav so naredile!«

»Zelo dolgo že živiva, Barbanašek. Včasih ne vem, če se mi le ne zdi, da živim. Lahko, da sem mrtva, Barbanašek.«

»Tri žebličke v eno deščico. Rajši bom zabil še četrtega. Človek nikoli ne ve. Kakšna tlaka je to, Mušinka! Ne moreš mi verjeti, kakšna tlaka je to! Kladivo je težko, žeblički pa so mlade kače, izmikajo se prstom, spake, pa tudi roke nimam več tako zanesljive kakor svoje čase. Prav počasi jih moram zabijati.«

»Kaj ne začenja deževati, Barbanašek? Tudi zadnjič je deževalo, pa si odšel in me pustil tukaj. Prilezla sem po štirih, Barbanašek!«

»Zaril se je kot v maslo. Saj sem si tudi izbral deščice!! Brez grč, gladke in zdrave.«

»Ali po tebi ne lezejo?«

»Kdo spet?«

»Muhe.«

»Muhe, muhe. Kje le naj bi se vzele? Stolček mora biti močan, da bi lahko nosil velikana, Mušinka. Sicer bi šlo vse moje delo po zlu.«

»Brenčijo in pikajo me.«

»Nazadnje sem tako zbijal deščice, ko sem delal tisto rakev. Se spominjaš, Mušinka?«

»Ampak Jakoba so obesili.«

»Pokopali smo ga, ko so ga potegnili iz ribnika. Bil je moder in zabuhel kot krastača.«

»Obesili so ga, sinka, prav ob gozdu. Obesili so ga s tisto tablico okoli vratu.«

»Ravno se je oženil. Šel je iz cerkve in se je utopil.«

»Schweinhund so napisali na tablico. Jakobek je bil Schweinhund.«

»Tako. Pa je gotovo!«

»Jih slišiš! Preženi jih vendar, Barbanašek!«

»Posrečilo se mi je. Najprej bom stolček preizkusil z eno nogo, nato pa z obema. Kaj pa, če ne bo vzdržal?«

»Vedno bodo z menoj. Vedno jih bom slišala, te svoje vsiljive prijateljice. Veš, Barbanašek, pravzaprav so pridne, ker so tu. Saj vendar nimam nikogar več.«

»Drži! Ni se vdal! Prav pod zanko stoji. Bože, kako krasen je! Nič lepšega ni, kot je ta stolček. Ne, ne... Oba sta krasna. Zanka in stolček. Zanka zgoraj in stolček spodaj pod njo. Poglej, Mušinka, kako krasna sta!«

»Ničesar ne vidim, Barbanašek. Samo slišim. Muhe...«

»Tako.«

»Kaj pa je spet?«

»Že stojim na njem. Kaj pa je to? O, bog, naredil sem nizkega, preveč nizkega, pa toliko dela sem imel, Mušinka. Kakšna smola. Zanič je. Ves trud je zaman, Mušinka. Zaman! Stolček je prenizek, zanka pa je previsoko.«

»Ti jokaš, Barbanašek? Jokaš, slišim te, da jokaš. Ne smeš jokati! Jokaš, kot je jokal Jakobek, slišim te skozi brenčanje muh.«

»Vse sem pokvaril. Zaradi tebe, Mušinka. Da! Prav zaradi tebe! Motila si me, me begala, kako sem se namučil, preden sem v vseh teh letih nabral vse te deščice, pa vrv, pa kladivo, pa žebličke . . . Zdaj pa je vse zaman! Čisto zaman!«

»Ne jokaj, Barbanašek. Tudi z jokom ne boš več obudil Jakobka.«

»Toliko truda, Mušinka . . .«

»Ne jokaj, Jakobek se vrne in ti naredi nov stolček. Slišiš, kako brenčijo muhe? Medeno in sladko. Vsa sem posejana z njimi, muholovka sem . . . Barbanašek! Sladka, medena muholovka . . .«

»Vstani, Mušinka!«

»Kaj praviš?

»Da vstani. Tvoj pleteni stol potrebujem.«

»Ampak, če bom vstala, bodo muhe odletele.«

»Vstani!«

»Odletele bodo in spet bom sama. Vse življenje sem bila sama. Še teh muh ne bom več imela.«

»Vstani in se opri ob drevo. Nasloni se na stol, tako, vidiš, kako dobro ti gre, še korak, zdaj se pa opri. Drevo je močno, oba bo držalo, tebe in mene.«

»Spet bom sama, Barbanašek. Že vidim, kako odletavajo moje prijateljice, moje medene, sladke golobičke. Kaj si naredil? Kam vlečeš moj stol?«

»Stoj in ne premikaj se.«

»Sama bom, Barbanašek. Spet le s teboj.«

»Poglej, kako lepo visok je. Prav tako, kot mora biti. Moj stolček pa bom tudi lahko uporabil. Najprej bom stopil nanj, potem pa na stol. Težko mi gre, ampak to bom že še zmožel, Mušinka. Sem že zgoraj. Ta lepota . . . Vse svoje življenje nisem videl tako daleč. Sonce je rdeče. Kaže, da pride ponoči prva zmrzal. Čisto navaden stol je dovolj, da naenkrat vidiš toliko stvari. Toliko, Mušinka!!!«

»Kje pa si, Barbanašek? Si se mi skrtil? Kaj le počenjaš, Saj nisi več otrok! Zlezi spet dol in me posadi na stol! Nekaj je zahreščalo. Nisi slišal, Barbanašek? Nekaj je zahreščalo, kot če bi kuri zavil vrat. Muhe, iščite Barbanaška. Nekam se je skrtil, iščite ga, Jakobka, mojega malega sinka, ki so mi ga obesili in utopili in ubili, iščite ga, muhe, kššš . . .«

Prevod: Bilka Matè